

BÀI 10. AN TOÀN VÙNG NHỚ TIỀN TRÌNH

Bùi Trọng Tùng,
Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông,
Đại học Bách khoa Hà Nội

1

1

Nội dung

- Lỗi hỏng tràn bộ đệm (Buffer Overflow)
- Lỗi hỏng tràn số nguyên
- Lỗi hỏng xâu định dạng
- Cơ bản về lập trình an toàn

2

2

1

2020 CWE Top 25

- Danh sách 25 lỗi hỏng phần mềm nguy hiểm nhất: 4 trong số Top 10 là dạng lỗi hỏng truy cập bộ nhớ
 - +1 lỗi hỏng liên quan: CWE-20

Rank	ID	Name	Score
[1]	CWE-79	Improper Neutralization of Input During Web Page Generation ('Cross-site Scripting')	46.82
[2]	CWE-787	Out-of-bounds Write	46.17
[3]	CWE-20	Improper Input Validation	33.47
[4]	CWE-125	Out-of-bounds Read	26.50
[5]	CWE-119	Improper Restriction of Operations within the Bounds of a Memory Buffer	23.73
[6]	CWE-89	Improper Neutralization of Special Elements used in an SQL Command ('SQL Injection')	20.69
[7]	CWE-200	Exposure of Sensitive Information to an Unauthorized Actor	19.16
[8]	CWE-416	Use After Free	18.87
[9]	CWE-352	Cross-Site Request Forgery (CSRF)	17.29
[10]	CWE-78	Improper Neutralization of Special Elements used in an OS Command ('OS Command Injection')	16.44

3

3

1. TỔNG QUAN VỀ TIẾN TRÌNH (NHẮC LẠI)

Bùi Trọng Tùng,
Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông,
Đại học Bách khoa Hà Nội

4

4

2

Tiến trình là gì?

- Là chương trình đang được thực hiện
- Các tài nguyên tối thiểu của tiến trình:
 - Vùng nhớ được cấp phát
 - Con trỏ lệnh(Program Counter)
 - Các thanh ghi của CPU
- Khối điều khiển tiến trình(Process Control Block-PCB):
Cấu trúc chứa thông tin của tiến trình

5

5

Bộ nhớ của tiến trình(Linux 32-bit)

Tiến trình coi bộ nhớ thuộc toàn bộ sở hữu của nó

0xffffffff

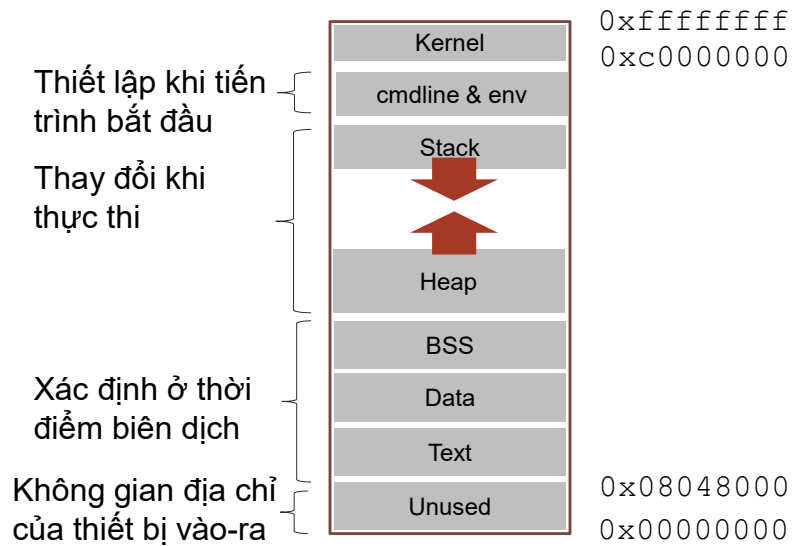
Thực tế đây là bộ nhớ ảo với địa chỉ ảo, sẽ được HĐH/CPU ánh xạ sang địa chỉ vật lý

0x00000000

6

6

Bộ nhớ của tiến trình(Linux 32-bit)

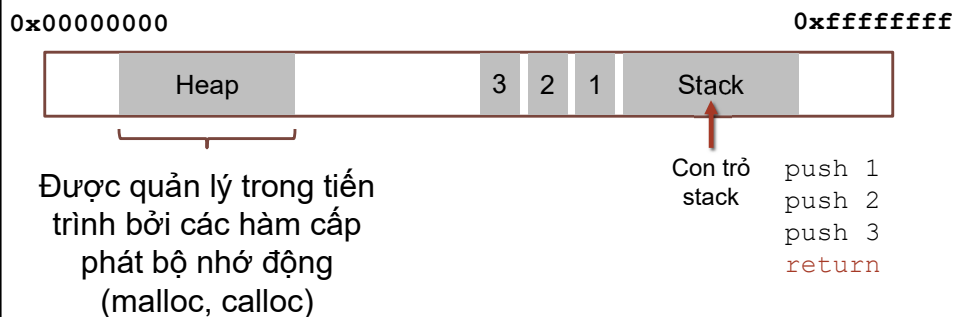

7

7

Vùng nhớ stack và heap

Trình biên dịch cung cấp các hàm làm thay đổi kích thước vùng nhớ stack khi thực thi chương trình

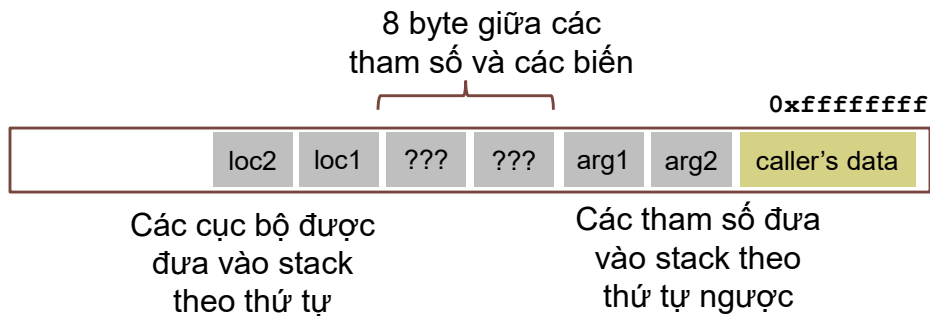

8

8

Stack - Thực hiện lời gọi hàm

```
void func(char *arg1, int arg2)
{
    char loc1[4];
    int loc2;
}
```


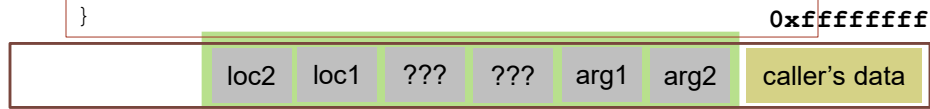
9

9

Stack frame

```
void func(char *arg1, int arg2)
{
    char loc1[4];
    int loc2;
}
```

```
caller(... )
{
    func(p, n);
}
```


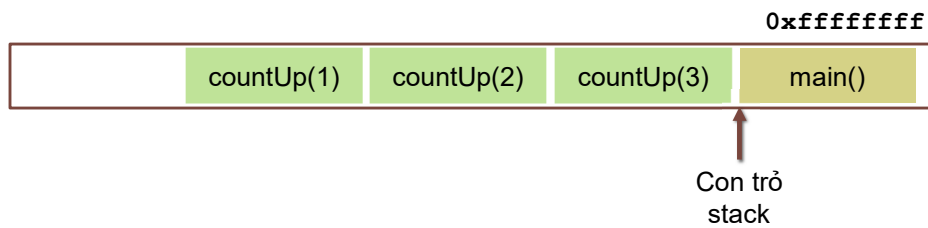
Stack frame: Một phần của vùng nhớ stack tương ứng với lời gọi của một hàm

10

10

Stack frame

```
void main(){ countUp(3); }
void countUp(int n)
{
    if(n > 1)
        countUp(n-1);
    printf("%d\n", n);
}
```


11

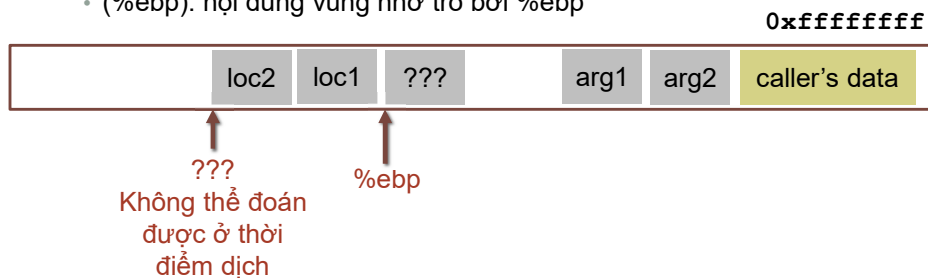
11

Stack frame

```
void func(char *arg1, int arg2)
{
    char loc1[4];
    int loc2;
    loc2++;
}
```

Q: loc2 nằm ở đâu?
A: -8(%ebp)

- %ebp: con trỏ frame.
- (%ebp): nội dung vùng nhớ trỏ bởi %ebp

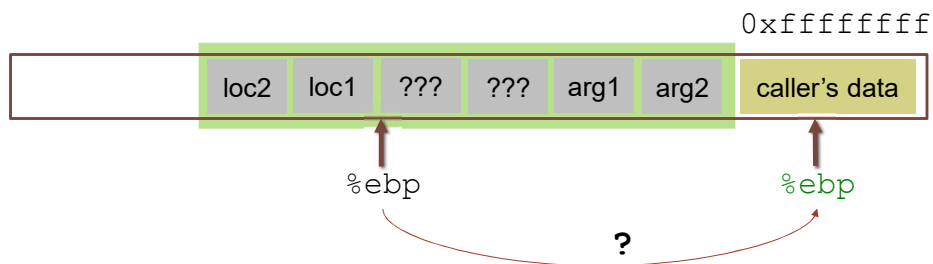
12

12

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để khôi phục %ebp của hàm gọi

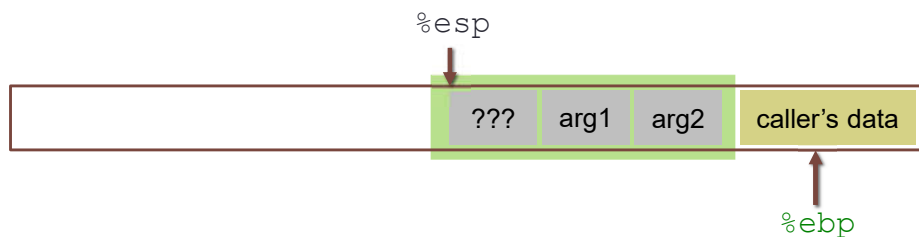
13

13

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để khôi phục %ebp của hàm gọi

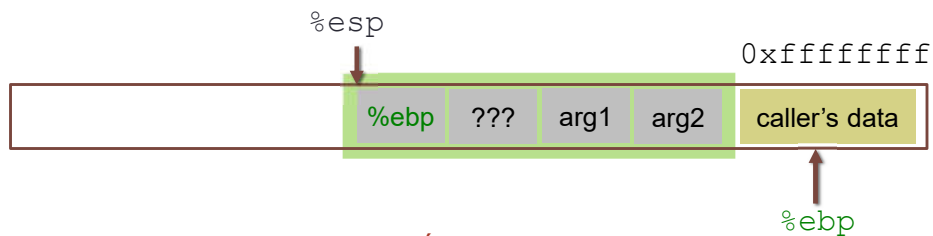
14

14

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để khôi phục %ebp của hàm gọi

1. Đưa `%ebp` vào stack trước biến cục bộ (`pushl %ebp`)

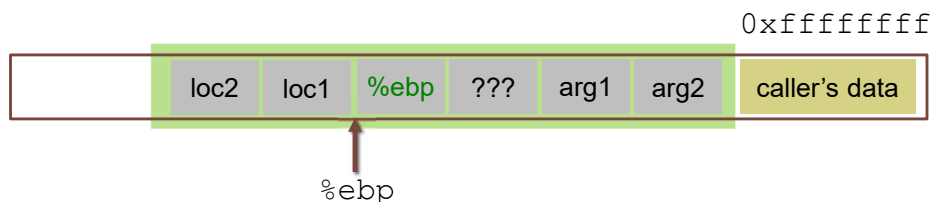
15

15

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để khôi phục %ebp của hàm gọi

1. Đưa `%ebp` vào stack trước biến cục bộ (`pushl %ebp`)
2. Thiết lập `%ebp` bằng với `%esp` (`movl %esp %ebp`)

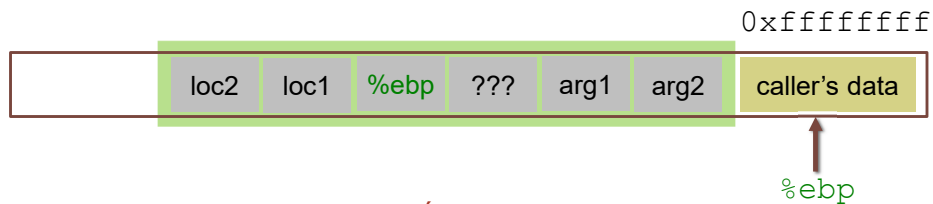
16

16

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để thực thi tiếp lệnh sau khi hàm trả về

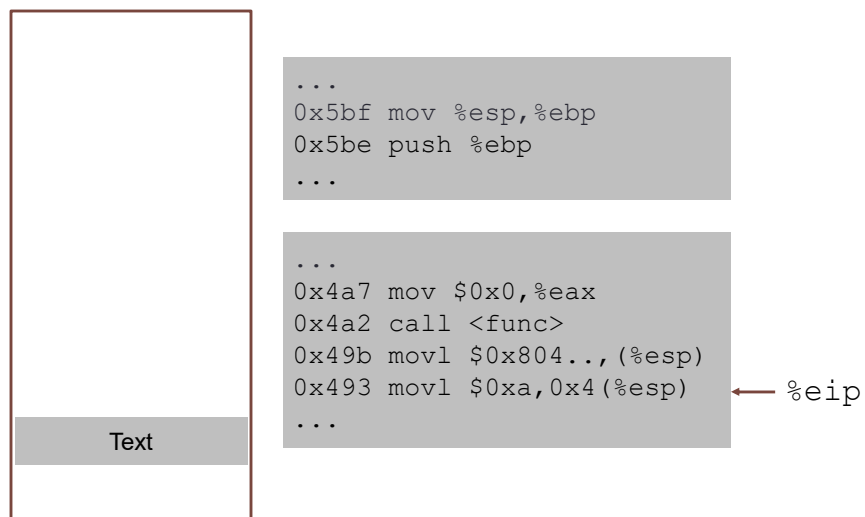

1. Đưa %ebp vào stack trước biến cục bộ (`pushl %ebp`)
2. Thiết lập %ebp bằng với %esp (`movl %esp %ebp`)
3. Khi hàm trả về, thiết lập %ebp bằng (%ebp) (`movl (%ebp) %ebp`)

17

17

Con trỏ lệnh - %eip

18

18

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để khôi phục %ebp của hàm gọi

Đưa %eip của lệnh tiếp theo vào stack trước khi gọi hàm

19

19

Stack – Trả về từ hàm

```
int main()
{
    ...
    func("Hey", 10);
    ...
}
```

Q: Làm cách nào để khôi phục %ebp của hàm gọi

Thiết lập %eip bằng 4(%ebp) khi trả về

Đưa %eip của lệnh tiếp theo vào stack trước khi gọi hàm

20

20

10

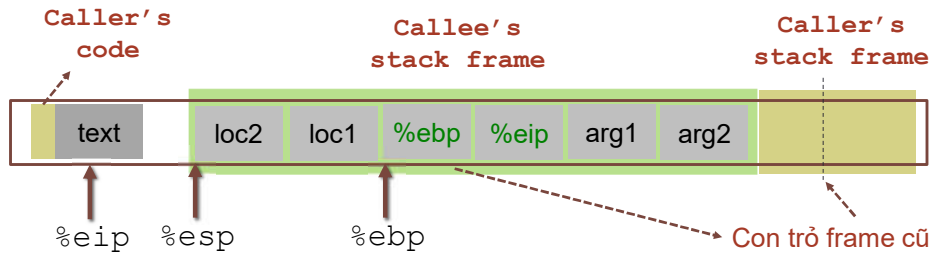
Stack – Trả về từ hàm

Trong C

```
return;
```

Mã assembly sau khi dịch

```
leave:  mov %ebp %esp  
        pop %ebp  
ret:    pop %eip
```


21

21

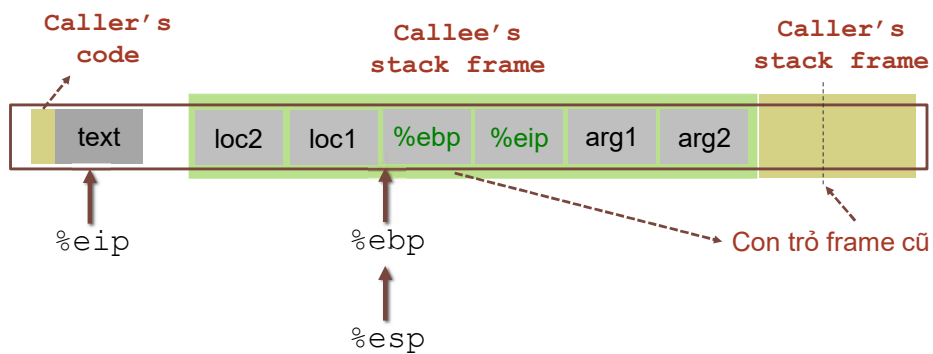
Stack – Trả về từ hàm

Trong C

```
return;
```

Mã assembly sau khi dịch

```
leave:  ➡ mov %ebp %esp  
        pop %ebp  
ret:    pop %eip
```


22

22

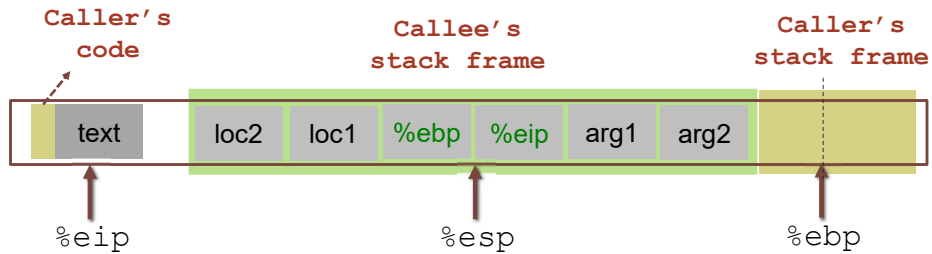
Stack – Trả về từ hàm

Trong C

```
return;
```

Mã assembly sau khi dịch

```
leave:  mov %ebp %esp  
        ➡ pop %ebp  
ret:    pop %eip
```


23

23

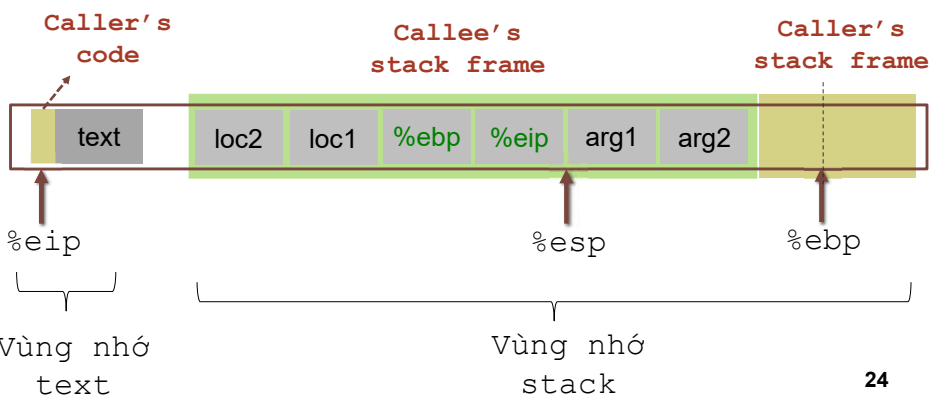
Stack – Trả về từ hàm

Trong C

```
return;
```

Mã assembly sau khi dịch

```
leave:  mov %ebp %esp  
        pop %ebp  
ret:    ➡ pop %eip
```


24

24

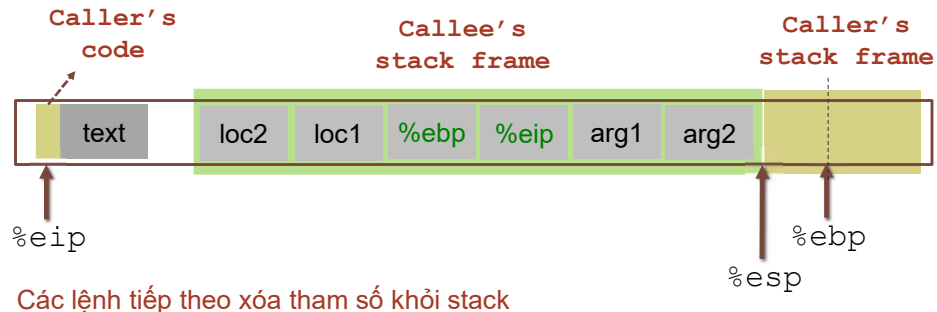
Stack – Trả về từ hàm

Trong C

```
return;
```

Mã assembly sau khi dịch

```
leave:  mov %ebp %esp  
        pop %ebp  
ret:    ➔ pop %eip
```


25

25

Tổng kết

Hàm gọi(trước khi gọi):

1. Đẩy các tham số vào stack theo thứ tự ngược
2. Đẩy địa chỉ trả về vào stack, ví dụ %eip + 2
3. Nhảy tới địa chỉ của hàm được gọi

Hàm được gọi:

4. Đẩy %ebp cũ vào stack
5. Thiết lập %ebp tới đỉnh của stack
6. Đẩy các biến cục bộ vào stack truy cập theo độ lệch từ %ebp

Hàm được gọi trả về:

7. Thiết lập lại %ebp cũ
8. Nhảy tới địa chỉ trả về

Hàm gọi:

9. Xóa các tham số khỏi stack

26

26

2. TẤN CÔNG TRÀN BỘ ĐỆM

Bùi Trọng Tùng,
Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông,
Đại học Bách khoa Hà Nội

27

27

Khái niệm

- Bộ đệm (Buffer): tập hợp liên tiếp các phần tử có kiểu dữ liệu xác định
 - Ví dụ: Trong ngôn ngữ C/C++, xâu là bộ đệm của các ký tự
 - Có thể hiểu theo nghĩa rộng: bộ đệm = vùng nhớ chứa dữ liệu
- Tràn bộ đệm (Buffer Overflow): Đưa dữ liệu vào bộ đệm nhiều hơn khả năng chứa của nó
- Lỗi hỏng tràn bộ đệm: Không kiểm soát kích thước dữ liệu đầu vào.
- Tấn công tràn bộ đệm: Phần dữ liệu tràn ra khỏi bộ đệm làm thay đổi luồng thực thi của tiến trình.
 - Dẫn tới một kết quả ngoài mong đợi
- Ngôn ngữ bị ảnh hưởng: C/C++

28

28

C/C++ vẫn rất phổ biến(2020)

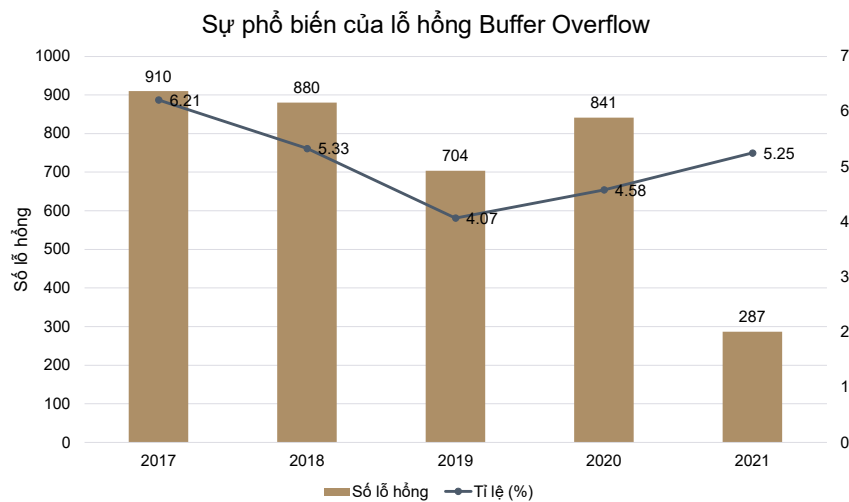
Language Ranking: IEEE Spectrum

Rank	Language	Type	Score
1	Python▼	🌐 🖥️ ⚙️	100.0
2	Java▼	🌐 📱 🖥️	95.3
3	C▼	📱 🖥️ ⚙️	94.6
4	C++▼	📱 🖥️ ⚙️	87.0
5	JavaScript▼	🌐	79.5

29

29

Sự phổ biến của lỗi hỏng BoF

30

30

Ví dụ về tràn bộ đệm

```
void func(char *arg1)
{
    char buffer[4];
    strcpy(buffer, arg1);
    return;
}
int main()
{
    char *mystr = "AuthMe!";
    ➔ func(mystr);
    ...
}
```

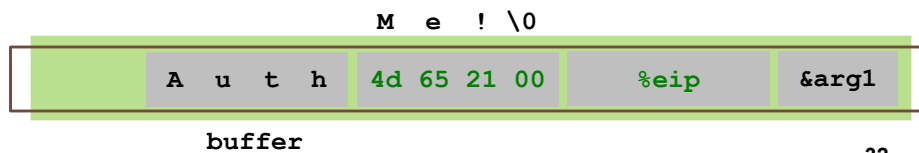

31

31

Ví dụ về tràn bộ đệm

```
void func(char *arg1)
{
    char buffer[4];
    ➔ strcpy(buffer, arg1);
    return;
}
int main()
{
    char *mystr = "AuthMe!";
    func(mystr);
    ...
}
```


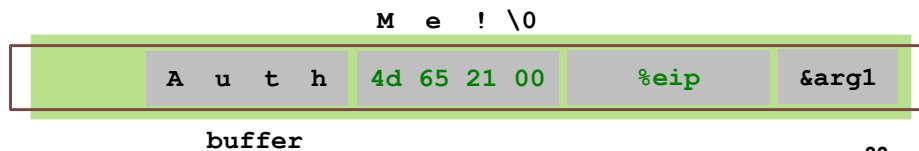
32

32

Ví dụ về tràn bộ đệm

```
void func(char *arg1)
{
    char buffer[4];
    strcpy(buffer, arg1);
    ➔ return;
}
int main()
{
    char *mystr = "AuthMe!";
    func(mystr);
    ...
}
```

pop %ebp **%ebp = 0x0021654d**
➔ SEGMENTATION FAULT

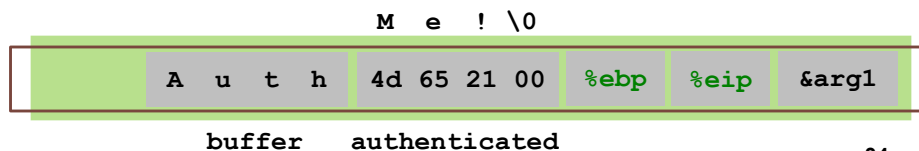
33

33

Tràn bộ đệm – Ví dụ khác

```
void func(char *arg1)
{
    int authenticated = 0;
    char buffer[4];
    strcpy(buffer, arg1);
    if(authenticated){//privileged execution}
}
int main()
{
    char *mystr = "AuthMe!";
    func(mystr);
    ...
}
```

Hàm được thực thi như thế nào?

34

34

Tràn bộ đệm – Ví dụ khác

```
void func(char *arg1)
{
    int authenticated = 0;
    char buffer[4];
    strcpy(buffer, arg1);
    if(authenticated){//privileged execution}
}
int main()
{
    char *mystr = "AuthMe!";
    func(mystr);
    ...
}
```

Người dùng có thể ghi đè dữ liệu tùy ý tới các vùng nhớ khác

35

35

Khai thác lỗi hỏng tràn bộ đệm

- Lỗi hỏng tràn bộ đệm cho phép kẻ tấn công truy cập (read/write/execute) tùy ý vào vùng nhớ khác
- Phương thức khai thác phổ biến nhất: chèn mã nguồn thực thi (code injection)
- Ý tưởng

36

36

Code Injection

- Vấn đề 1: Nạp mã độc(malcode) vào stack
 - Phải là mã máy
 - Không chứa byte có giá trị 0
 - Không sử dụng bộ nạp (loader)
 - Không sử dụng vùng nhớ stack
- Vấn đề 2: Nạp đúng các địa chỉ lệnh thực thi sau khi kết thúc lời gọi hàm → Xác định đúng %eip
 - Mức độ khó khi xác định giá trị %eip phụ thuộc vị trí của malcode
- Vấn đề 3: Nạp đúng địa chỉ trả về → Xác định đúng %ebp

37

37

Buffer Overflow – Phòng chống

- **Secure Coding:** sử dụng các hàm an toàn có kiểm soát kích thước dữ liệu đầu vào.
 - fgets(), strncpy(), strcat()...
- **Stack Shield:**
 - Lưu trữ địa chỉ trả về vào vùng nhớ bảo vệ không thể bị ghi đè
 - Sao chép địa chỉ trả về từ vùng nhớ bảo vệ
- **Stack Guard:** sử dụng các giá trị canh giữ (canary) để phát hiện mã nguồn bị chèn
- **Non-executable stack:** Không cho phép thực thi mã nguồn trong stack
 - Linux: sysctl -w kernel.exec-shield=0
 - Vẫn bị khai thác bởi kỹ thuật return-to-libc

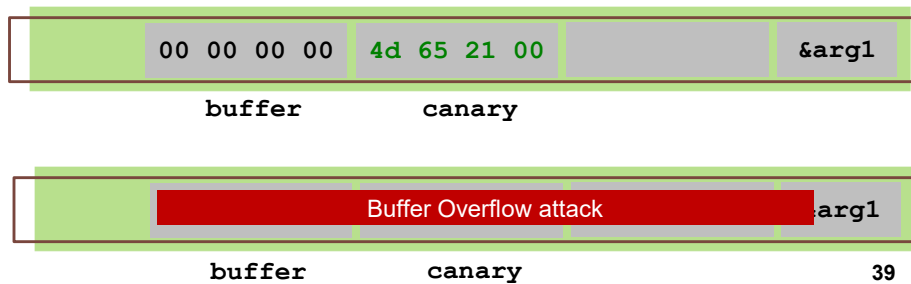
38

38

Sử dụng giá trị canh giữ - Ví dụ

```
callee()
{
    int canary = random;
    char buffer[];
    ...
    if(canary!=random)
        //detect attack
    else return;
}
```

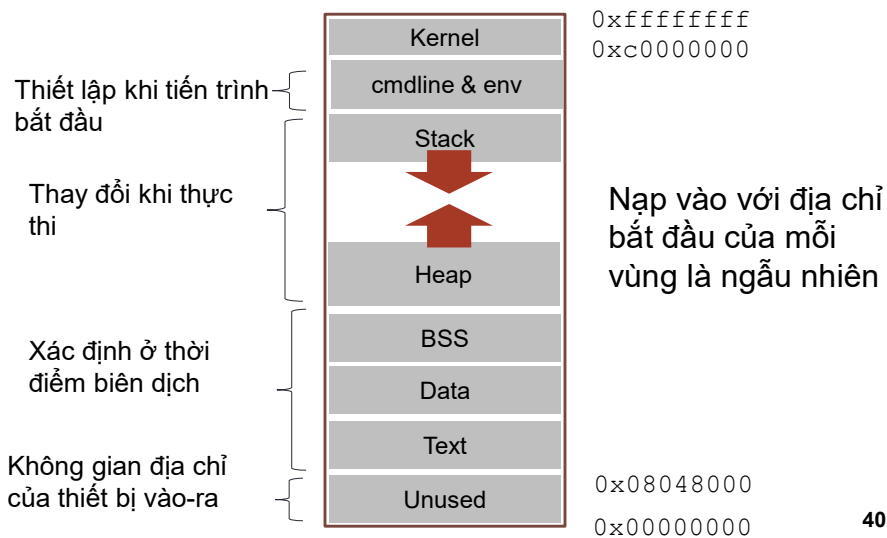
```
static int random;
caller()
{
    random = rand();
    callee();
}
```


39

Buffer Overflow – Phòng chống

- Address Space Layout Randomization

40

20

3. MỘT SỐ LỖ HỒNG TRUY CẬP BỘ NHỚ KHÁC

Bùi Trọng Tùng,
Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông,
Đại học Bách khoa Hà Nội

41

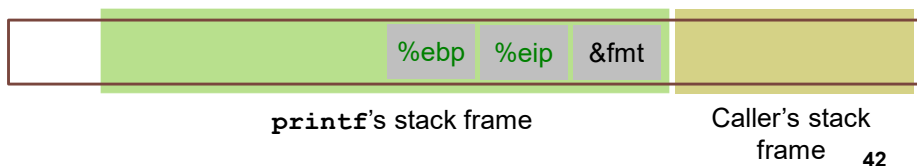
41

Lỗi hồng xâu định dạng

- Format String: Xâu định dạng vào ra dữ liệu
- Lỗi hồng Format String: xâu định dạng không phù hợp với danh sách tham số `printf(char * fmt, [value list])`

- Ví dụ

```
void func()
{
    char buf[32];
    if(fgets(buf, sizeof(buf), stdin) == NULL)
        return;
    printf(buf); //Sửa: printf("%s", buf);
}
```


42

42

21

Lỗi hỏng cấu định dạng

- `buf = "%d" → thực thi lệnh printf("%d");`
- Hiển thị 4 byte phía trước địa chỉ đầu tiên của stack frame của hàm `printf`
- `buf = "%s" → thực thi lệnh printf("%s");`
- Hiển thị các byte cho tới khi gặp ký tự kết thúc chuỗi
- `buf = "%d%d%d..." → thực thi lệnh printf("%d%d%d...");`
- Hiển thị chuỗi byte dưới dạng số nguyên
- `printf("%x%x%x...");`
- Hiển thị chuỗi byte dưới dạng hexa
- `printf("...%n");`
- Ghi số byte đã hiển thị vào vùng nhớ

43

43

Lỗi hỏng tràn số nguyên

- Trong máy tính, số nguyên được biểu diễn bằng trục số tròn. Dải biểu diễn:
 - Số nguyên có dấu: $[-2^{n-1}, 2^{n-1} - 1]$
 - Số nguyên không dấu: $[0, 2^n - 1]$
- Integer Overflow: Biến số nguyên của chương trình nhận một giá trị nằm ngoài dải biểu diễn. Ví dụ
 - Số nguyên có dấu: $0x7ff..f + 1 = 0x80..0$, $0xff..f + 1 = 0x0$
 - Số nguyên không dấu: $0xff..f + 1 = 0x0$, $0x0 - 1 = 0xff...f$
- Ngôn ngữ bị ảnh hưởng: Tất cả
- Việc không kiểm soát hiện tượng tràn số nguyên có thể dẫn đến các truy cập các vùng nhớ mà không thể kiểm soát.

44

44

Lỗi tràn số nguyên – Ví dụ 1

- Lỗi hỏng nằm ở đâu?

```
#define MAX 1024
void vul_func1()
{
    char buff[1024];
    int len = recv_len_from_client();//len is length of
                                   //message from client
    char *mess = recv_mess_from_client();
    if (len > 1024 && len > 0)
        printf ("Too large");
    else
        memcpy(buff, mess, len);
}
```

len = -1 = 0xffffffff < 1024
memcpy(buff, mess, 0xffffffff) → buffer overflow

45

45

Lỗi tràn số nguyên – Ví dụ 2

- Lỗi hỏng nằm ở đâu?

```
int main()
{
    int *arr;
    int len;
    printf("Number of items: "); scanf("%d", &len);
    arr = (int *) malloc(len * sizeof(int));
    for(int i = 0; i < len; i++)
        scanf("%d", arr[i]);
    return 0;
}
```

len = 0x40000001 = 0100 0000 0000 ... 0001
len * 4 = ~~01~~ 0000 0000 ... 0100 = 4 < len = 0x40000001
for(i = 0; i < 0x40000001; i++)
 scanf("%d", arr[i]); → buffer overflow

46

46

4. LẬP TRÌNH AN TOÀN

Bùi Trọng Tùng,
Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông,
Đại học Bách khoa Hà Nội

47

47

Lập trình an toàn

- Yêu cầu: Viết mã nguồn chương trình để đạt được các mục tiêu an toàn bảo mật
- Bao gồm nhiều kỹ thuật khác nhau:
 - Kiểm soát giá trị đầu vào
 - Kiểm soát truy cập bộ nhớ chính
 - Che giấu mã nguồn
 - Chống dịch ngược
 - Kiểm soát kết quả đầu ra
 - Kiểm soát quyền truy cập
 - ...
- Bài này chỉ đề cập đến một số quy tắc và nhấn mạnh vào vấn đề truy cập bộ nhớ một cách an toàn

48

48

An toàn truy cập bộ nhớ

- An toàn không gian(Spatial safety): thao tác chỉ nên truy cập vào đúng vùng nhớ đã xác định
- Nếu gọi:
 - b: địa chỉ ô nhớ đầu tiên của vùng nhớ được chỉ ra
 - p: địa chỉ cần truy cập tới
 - e: địa chỉ ô nhớ cuối cùng của vùng nhớ được chỉ ra
 - s: kích thước vùng nhớ mà con trỏ p truy cập tới
- Thao tác truy cập bộ nhớ chỉ an toàn khi và chỉ khi:
$$b \leq p \leq e - s$$
- Lưu ý: Các toán tử tác động trên p không làm thay đổi b và e.

49

49

An toàn không gian – Ví dụ

x(chiếm 4 byte):

```
int x = 0;
int *y = &x; // b = &x, e = &x + 4, s = 4
int *z = y + 1; // b = &x, e = &x + 4, s = 4
*y = 10; //OK: &x ≤ p = &x ≤ (&x + 4) - 4
*z = 10; //Fail: &x ≤ p = &x + 1 > (&x + 4) - 4
```

```
char str[10]; //b = &str, e = &str + 10
str[5] = 'A'; //OK: &str ≤ p = &str + 5 ≤ (&str + 10) - 1
str[10] = 'F'; //Fail: &str ≤ p = &str + 10 > (&str + 10) - 1
```

- Lỗi truy cập không an toàn về không gian gây ra các lỗi hỏng như đã biết

50

50

An toàn truy cập bộ nhớ

- An toàn thời gian(): thao tác chỉ truy cập vào vùng nhớ mà đã được khởi tạo:
 - Đã cấp phát bộ nhớ
 - Đã được khởi tạo giá trị
- Ví dụ: Vi phạm an toàn về thời gian

```
int n;  
printf("%d", n);      // Fail  
int m = n + 1;  
if (n)...  
int *p;  
*p = 0;               // Fail  
p = (int *) malloc(sizeof(int));  
*p = 0;               // OK  
free(p);  
*p = 10;              // Fail
```

51

51

Điều kiện truy cập bộ nhớ

- Tiền điều kiện(precondition): điều kiện để câu lệnh/hàm được thực thi đúng đắn
- Hậu điều kiện(postcondition): khẳng định trạng thái đúng đắn của các đối tượng khi lệnh/hàm kết thúc
- Ví dụ: Xác định các điều kiện truy cập bộ nhớ

```
void displayArr(int a[], int n)  
{  
    for(int i = 0; i < n, i++){  
        i = i * 2;  
        printf("%d", a[i]);  
    }  
}
```

- Tiền điều kiện: $n \leq a.size()$, $a \neq \text{null}$
- Hậu điều kiện: $i < n$

52

52

Các nguyên tắc lập trình an toàn

- Không tin cậy những thứ mà không do bạn tạo ra
- Người dùng chỉ là những kẻ ngốc nghếch
 - Hàm gọi (Caller) = Người dùng
- Hạn chế cho kẻ khác tiếp cận những gì quan trọng. Ví dụ: thành phần bên trong của một cấu trúc/đối tượng
 - Ngôn ngữ OOP: nguyên lý đóng gói
 - Ngôn ngữ non-OOP: sử dụng token
- Không bao giờ nói “không bao giờ”
- Sau đây sẽ đề cập đến một số quy tắc trong C/C++
- Về chủ đề lập trình an toàn, tham khảo tại đây:
<https://security.berkeley.edu/secure-coding-practice-guidelines>

53

53

Kiểm tra mọi dữ liệu đầu vào

- Các giá trị do người dùng nhập
- File được mở
- Các gói tin nhận được từ mạng
- Các dữ liệu thu nhận từ thiết bị cảm biến (Ví dụ: QR code, âm thanh, hình ảnh,...)
- Thư viện của bên thứ 3
- Mã nguồn được cập nhật
- Khác...

54

54

Sử dụng các hàm xử lý chuỗi an toàn

- Sử dụng các hàm xử lý chuỗi an toàn thay cho các hàm thông dụng
 - strcat, strncat → strlcat
 - strcpy, strncpy → strlcpy
 - gets → fgets, fprintf
- Luôn đảm bảo chuỗi được kết thúc bằng '\0'
- Nếu có thể, hãy sử dụng các thư viện an toàn hơn
 - Ví dụ: std::string trong C++

55

55

Sử dụng con trỏ một cách an toàn

- Hiểu biết về các toán tử con trỏ: +, -, sizeof
- Cần xóa con trỏ về NULL sau khi giải phóng bộ nhớ

```
int x = 5;
int *p = (int *)malloc(sizeof(int));
free(p);
p = NULL;
int **q = (int **)malloc(sizeof(int*));
*q = &x;
*p = 5;      //Crash → OK
**q = 3;
```

56

56

Cẩn trọng khi sử dụng lệnh goto

- Ví dụ:

```
int foo(int arg1, int arg2) {
    struct foo *pf1, *pf2;
    int retc = -1;

    pf1 = malloc(sizeof(struct foo));
    if (!isok(arg1)) goto DONE;
    ...
    pf2 = malloc(sizeof(struct foo));
    if (!isok(arg2)) goto FAIL_ARG2;
    ...
    retc = 0;

    FAIL_ARG2:
    free(pf2); //fallthru
    DONE:
    free(pf1);
    return retc;
}
```

57

57

Sử dụng các thư viện an toàn hơn

- Nên sử dụng chuẩn C/C++11 thay cho các chuẩn cũ
- Sử dụng `std::string` trong C++ để xử lý xâu
- Truyền dữ liệu qua mạng: sử dụng Google Protocol Buffers hoặc Apache Thrift

58

58